

Любен Каравелов

Българите не търсят
чуждото, но не дават и
своето

Преди няколко време ние казахме, че българите не търсят чуждото, но не дават и своето; че там, дека живеят българи, то и земята трябва да принадлежи на българите, а дека живеят гърци – на гърците. В нашият XIX век изгуби значението си и историческото, и каноническото право и секи народ трябва да бъде свободен, както и секи човек, а сяка народност има пълно право да живее сама за себе си и да развива това наследие, което е останало от нейните деди и прадеди. Гърците, и то най-безпристрастните гърци, според гръцките вестници, желаят за себе си свобода, желаят самостоятелност и търсят своите права, но в това също време тия искат да живеят на шията на друго, желаят да бъдат господари и да владеят над чуждите народи. Гърците не гледат с какъв народ е населена такава и такава земя, да речем Македония, но казват, че тая земя е била някога си гръцка, т.е. византийска, и затова и днес принадлежи тям. По историческото право това е така, но и самата Гърция и Византийската империя принадлежат на Рим или на Римската империя, по същото историческо право, а ние видим, че днешните италианци и не мислят да търсят своите исторически права на Балканският полуостров, а ако почнеха да ги търсят, то самите гърци щяха да помислят, че италианците или са луди, или щат да полудеят. А и италианците имат такова също право (историческо), каквото и гърците. Друго, самата Елада по историческото право принадлежи на турците, Русия – на монголите, Германия – на испанците и пр.

И така, историческото право няма днес никакво значение и народното право трябва да захване своето място. Една гръцка газета преди няколко месеца се смееше на маджарите, които искат да присвоят няколко милиона сърбохървати, защото някога си короната на св. Стефан е владяла над Банат, Бачка, Срем и пр. Това е истина смешно, защото кога един народ плаща на някое правителство 50 години данок и дава солдати, то тоя народ има право над тая земя, която той населява, и короната на св. Стефан губи своето значение. Правилно ли е сега да се смеем на другите, а ние сами да попадаме под същата категория? Старите и умрелите времена нямат значение за живите народи, които днес живеят и вървят напред. Дека преди петстотин години бяха градове и кипеше живот и борба, там днес растат дъбове и гургувици гукат над съборените стени, а пустините се населиха и Петербург днес повелява на цели Северо-восток. Така също и народите: римляните, египтяните, картагеняните и пр. умряха, а оживяха русите, шведите, американците и пр. Какво тука историческо право! Нито Дария и Артаксеркс, нито Ханибал и Хамилкар, нито Цезар и Август щат се върнат назад и да оживеят,

нито финикияните и персите щат да търсят своите исторически права и своето владичество над Средиземно море. Щото е трендафел, днес расте лобода, а дето е расъл бурен, там ще расте миризливо цвете. От друга страна, ние, българите, имаме право и като народ, и като християни, а най-последно, ако е потребно, и историческо право за Тракия и Македония. Ако захванем по-натъжно да разглеждаме своята статистика, то ние ще намерим повече българи в Тесалия и Епир, нежели гърци в Македония и в Тракия; но ние не търсим гръцките провинции, защото повечето от жителите в тия провинции са гърци (заедно с цънцарите, които днес се гърчечат), но за това нямаме воля да дадем в гръцките ръце Тракия и Македония, че в Пловдив, Серес и в Едрене имало по пет гръка, по три цънцарина и по десет гръкомана. Ние поместяваме из Цариград една дописка, из която нашите читатели щат си съставят понятие, какво проповедуват най-безпристрастните гръцки вестници. „Неологос“, който някога си доказваше, че българите нямат право да се отделят от цариградските фанариоти, говори днес, че българите са пристрастни и търсят това, което „Неологос“ не може да им даде. „Българите нямат право да съставляват отделна йерархия, така също да търсят Тракия и Македония“, говорят гръцките вестници, говореше някога си и „Неологос“. Колкото за Тракия и Македония, ние казахме по-горе, че тия трябва да бъдат български, защото ги населяват българи, а Византийската империя трябва да остане само в историята: „Без юнак и невеста сватба не бива“, а без гръцки народ – гръцка империя.

Да видим сега имат ли българите право да се отделят от цариградският патриарх и да възобновят своята йерархия. Първо, сяка народност има пълно право да има свое народно духовенство и свое черковно управление, каквото имат Русия, Сърбия, Ромуния и сама Гърция. Каноническото право днес се намира й такова също положение, в каквото се намира и историческото, следователно и българите имат право да се отделят от цариградският патриарх. Второ, българите са били най-старо стадо на гръцката черкова, т.е. тия са били втори народ, който е принял християнство и останал е и до днес, православни, и затова тоя народ има пръв глас, като най-стари, в черковните работи, които се отнасят до православният свят. Но питане е, питаха ли нас русите, кога се тия отделиха от патриархът цариградски и съставиха свой синод? Питаха ли нас сърбите, ромуните, черногорците и самите гърци могат ли тия да се отделят от патриархът и да бъде черковата им независима? – Не, не питаха и затова и ние йе трябва да питаме и да молиме никого, а никой няма право да ни запрети нашето право. Третьо, освен българите и сърбите,

ни един православни народ не е имал историческо право (ние не даваме никакво значение на историческото право и това правим тука само затова, да удовлетворим гърците) да се отдели от патриархът, но са се отделили много народности и са имали на това ако не историческо, то човеческо и народно право. Ние не желяем тука да доказваме, че българският народ има и историческо право, за да се отдели от фанариотското духовенство, и че той е имал някога си свой народни синод й свое духовенство; ще кажем само, че гърците и от тая страна не са в състояние да ни убедят в противното. „Българското патриаршество, говори А. Пипин, беше основано в новата българска столицина, в Търново, и утвърди се с грамоти от императорският съвет (от византийският император) и от вселенският патриарх: първи търновски патриарх беше Йоаким, който бил избран и ръкоположен в Лампсак в 1234 година. Български патриарси продължават да занимават търновският престол до XIV в.; последни патриарх търновски бил Евтимия, който е занимавал патриаршеският престол във времето на завоеванието турско.“ Ние съветоваме нашите братия гърци да оставят мъртвите да закопават мъртвите и да гледат не да възкръснат Византия, а да възродят своят народ и да захванат нов исторически живот, основан на истина, правда, човечество и свобода; да не дават своето, но да не търсят и чуждото; в противен случай и тия, и ние ще бъдем чужди робове и ще делим това, което нямаме. Нашата девиза е „Свобода и сякому свое“, а ако се харесва на гърците тая девиза, то ние не щем да ги отблъснем от себе си.

Свобода, г. 1, бр. 7, 17 декември 1869

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Христо Ценов

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7372>]